

Štvrtstoročie výskumu trichinelózy na Slovensku

Hurníková Z.¹, Valentová D.², Krajčírová K.³, Kerlik J.⁴, Antolová D.¹

¹Parazitologický ústav SAV, v. v. i., Hlinkova 3, Košice

²Štátny veterinárny a potravinový ústav, NRL pre parazity, VPU Bratislava, Botanická 15, Bratislava

³Úrad verejného zdravotníctva SR, Trnavská cesta 52, Bratislava

⁴Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici, Cesta k nemocnici 1, Banská Bystrica

Trichinelóza je v súvislosti s prenosom pôvodcu v potravinovom reťazci stále aktuálnou parazitárnou infekciou. Ochorenie s celosvetovým významom vyvolávajú dospelé červy a larválne štádiá nematód rodu *Trichinella*. Parazit má jedinečný vývinový cyklus, v ktorom stavovec slúži ako medzihostiteľ a zároveň definitívny hostiteľ, v organizme ktorého dochádza k reprodukcii dospelých červov a vývinu infekčných larií v svalstve. Rezervoárom v prírode sú predovšetkým mäsožravce a všežravce. Človek a široké spektrum živočíšnych druhov sa nakazí konzumáciou infikovanej svaloviny (mäsom), ktorá neprešla dostatočnou tepelnou úpravou.

Príspevok sumarizuje výsledky 25-ročného epizootologického výskumu výskytu a rozšírenia *Trichinella* spp. v rôznych hostiteľských skupinách na Slovensku, ktorý preukázal u hlavných rezervoárových hostiteľov – líšok hrdzavých a diviacej zveri na začiatku milénia nárast prevalencie sprevádzaný šírením sa parazita z pôvodných endemických regiónov východného a stredného Slovenska smerom na západ a juhozápad do oblastí, kde sa v minulosti vôbec nevyskytoval. V súčasnosti je infekcia trichinelami rozšírená na celom území, premorenosť populácií sa

v dlhodobom priemere ustálila u líšok na hodnote pod 10 % a u diviacej zveri na 0,02 %. Prezentovaný výskum potvrdil aj význam iných druhov voľne žijúcich mäsožravcov v cirkulácii trichinel v prírode, pričom riziko prenosu do domového cyklu predstavuje najmä vysoká prevalencia u synantropne žijúcich hostiteľov. Molekulárne analýzy preukázali, že *Trichinella britovi* je na našom území dominantný druh, zatiaľ čo *T. spiralis* sa vyskytuje zriedka. Pre človeka silne patogénny druh *T. pseudospiralis* bol od svojho prvého výskytu v roku 2003 detegovaný u viacerých druhov voľne žijúcich cicavcov (mäsožravcov, diviakov, hlodavcov) a vtákov, čo dokazuje jeho cirkuláciu v sylvatickom cykle na našom území. Výskyt prípadov trichinelózy u ľudí kopíroval trend šírenia sa parazita smerom z historicky endemických regiónov na západ územia. V súčasnosti sa infekcia vyskytuje len vo forme sporadicky hlásených individuálnych prípadov.

Kľúčové slová: *Trichinella* spp., trichinelóza, rezervoár, infekcia

Výsledky sú prezentované v rámci projektu TUBITAK-2024-01.